

NV205K Právní informatika ve veřejné správě

Autoři:

Matěj Myška, Jakub Míšek,
Jakub Harašta

Program dnešního dne

- **8:00-9:40**

Úvod – podmínky ukončení předmětu

Zadání témat semestrálních prací

Bibliografická a faktografická rešerše

Algoritmizace vyhledávání

Jak číst efektivně zdroje právních informací (právní předpisy, judikatura, odborná literatura)

Zpracování a správa zdrojů

- **10:00-11:40**

Obsah, limity a možnosti právních informačních systémů – obecný úvod

Základní pojmy, principy a úrovně vyhledávání

ÚVOD – PODMÍNKY UKONČENÍ PŘEDMĚTU

Podmínky ukončení předmětu

- Viz IS
- Semestrální práce
 - Rešerše
 - Bibliografická
 - Protokol
 - Faktografická

Co je výstupem?

- *Analysis* („analýza“)
 - Něco analyzuji; z dat inferuji závěry
 - Shrnutí judikatury; law&economy
- *Advocacy* („angažovanost“)
 - Něco obhajuji; mám stanovený „cíl“
 - Podání soudu

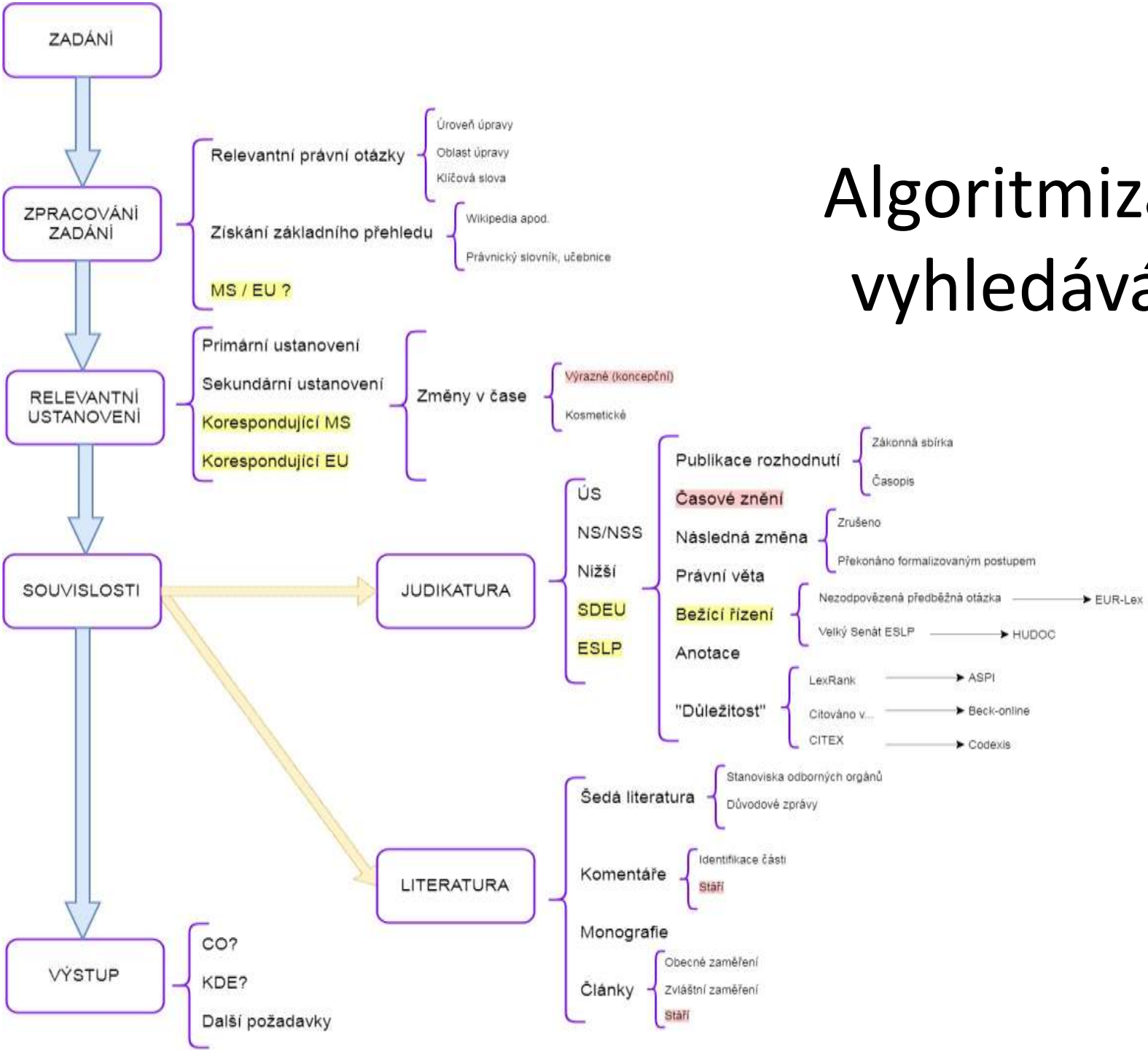
Právní analýza

- Jaký je *status quo*?
 - Národní právo, unijní právo, mezinárodní právo, komparace
- Postup:
 - Vyhledám relevantní zdroje
 - Poznačím si, co jsem hledal a jak a kde (pozdější validace)
 - Zpracuji objektivní stanovisko ke konkrétnímu zadání
- Výstup
 - Shrnutí problematiky
 - *executive summary* apod.
 - Odpověď na konkrétní otázku
 - co na to právo?
 - Zhodnocení argumentační linie
 - je tento náš postoj v souladu?
 - Doporučení dalšího / zhodnocení minulého postupu
 - co máme udělat aby... / co jsme udělali špatně?

Právní argumentace

- Čeho chci dosáhnout?
 - Vlastní zájmy, klientovy zájmy, politika
- Postup:
 - Vyhledám relevantní zdroje
 - Poznačím si, co jsem hledal a jak a kde (pozdější validace)
 - Identifikuji *status quo*
 - Identifikuji klíčová místa *status quo*, která stojí proti mému cíli
 - Zpracuji argumentaci proti těmto klíčovým místům
- Výstup:
 - Podání k soudu
 - Návrh protistraně
 - „Dáblův advokát“ (interní dissent)

Algoritmizace vyhledávání

Zadání témat semestrálních prací

**JAK ČÍST EFEKTIVNĚ ZDROJE
PRÁVNÍCH INFORMACÍ
(JUDIKATURA, ODBORNÁ
LITERATURA)**

Prameny práva

- Materiální prameny práva
 - Důvody vedoucí k normativní úpravě společenských vztahů
 - Státní politiky, ekonomická situace, společenská poptávka, přírodní události ...
- Formální prameny
 - Informační zdroje, z nichž se adresát dozvídá obsah práva

Prameny práva

- Materiální prameny práva
 - Důvody vedoucí k normativní úpravě společenských vztahů
 - Státní politiky, ekonomická situace, společenská poptávka, přírodní události ...
- Formální prameny práva
 - Informační zdroje, z nichž se adresát dozvídá obsah práva
- Formální prameny práva
 - Právní předpisy
 - Normativní smlouvy
 - Precedent a judikát
 - Právní obyčej
 - Právní princip
 - Doktrína

Problém – Informační zahlcení

Cíle

- 1) Důležitost (relevance) právních dokumentů a kde je najít
 - A. Právní předpisy
 - B. Soudní rozhodnutí
 - C. Literatura
- 2) Rychlá orientace v dokumentech
 - A. Právní předpisy
 - B. Soudní rozhodnutí

Právní předpisy – dle právní síly

- Ústavní úroveň
 - Ústavní pořádek
 - Ústava, LZPS, ústavní zákony o úpravě hranic, ú.z.č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, ú.z.č. 69/1998 Sb., o zkrácení volebního období PS
- Mezinárodní smlouvy
 - Úmluva Rady Evropy č. 108, Budapeštská úmluva o kyberkriminalitě ...
- Evropské předpisy
 - Směrnice 2001/29/ES, Nařízení 2016/679 ...
- Zákony a zákonná opatření senátu
 - Obecné v. zvláštní
 - Procesní v. Hmotněprávní
 - Různé právní oblasti
- Podzákonné předpisy
 - Nařízení vlády
 - Vyhlášky ministerstev
 - Nařízení obcí a krajů (přenesená působnost)
 - Vyhlášky obcí a krajů (samostatná působnost)

Užití právních předpisů

- Předpisy jsou binární (absolutní závaznost)
- Interpretační pravidla
 - Lex superior derogat inferiori
 - Lex specialis derogat generali
 - Lex posterior derogat priori

Soudní rozhodnutí

- Právně autoritativní závaznost?
 - Obecně pouze *inter partes*
 - Výjimky:
 - Ústavní soud – rušící nálezy
 - SDEU – předběžná otázka
- Argumentační závaznost rozhodnutí?
 - Sjednocení judikatury, oprávněné očekávání
 - Kdo rozhodnutí vydal?
 - Jsou označena jako důležitá?
 - Kde byla publikována?

Soudy

- Okresní / Obvodní v Praze
/ Městský v Brně
- Krajské soudy / Městský v Praze
- Vrchní (Praha a Olomouc)

- Nejvyšší soud
- Nejvyšší správní soud

- Ústavní soud

Soudy

- Okresní / Obvodní v Praze / Městský v Brně
- Krajské soudy / Městský v Praze
- Vrchní (Praha a Olomouc)

- Nejvyšší soud

- Nejvyšší správní soud

- Ústavní soud

Soudy

- Okresní / Obvodní v Praze / Městský v Brně
- Krajské soudy / Městský v Praze
- Vrchní (Praha a Olomouc)

- Nejvyšší soud

- Nejvyšší správní soud

- Ústavní soud

- Evropské soudy
 - Soudní dvůr EU
 - Tribunál
 - Soudní dvůr
 - Evropský soud pro lidská práva

Dělení uvnitř soudů

- Ústavní soud
 - Plénum
 - Pl. ÚS
- Nejvyšší soud
 - Velký senát trestního kolegia
 - TPJN
 - Velký senát občanského a obchodního kolegia
 - SPJN
 - Plénum
- Nejvyšší správní soud
 - 7 členný senát
 - 9 členný senát

Důležitost rozhodnutí udávaná soudem I

- Publikace v zákonných sbírkách
 - Ústavní soud
 - Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu
 - Př. Nález ÚS č. 24/10, **N 52/60 SbNU 625**, 94/2011 Sb.
 - Nejvyšší soud
 - Tzv. Zelená sbírka
 - Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu
 - Př. Rozsudek NS Sp.zn. 31 Cdo 1791/2011, **Sb. NS 7/2013**
 - Nejvyšší správní soud
 - Tzv. Modrá sbírka
 - Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

Důležitost rozhodnutí udávaná soudem II

- Hodnocení důležitosti rozhodnutí samotnými soudy
 - Ústavní soud – kategorie 1 – 4
 - Nejvyšší soud – kategorie A – E
 - Nejvyšší správní soud – Je / Nebylo publikováno ve sbírce

- Pzn: Důležitost rozhodnutí udávaná informačním systémem?
 - Vlastní metriky
 - Bude vlastní přednáška

Online publikace judikatury

- Veřejnost rozhodování
- Dostupné systémy online
 - Ústavní soud: nalus.usoud.cz
 - Nejvyšší soud: nsoud.cz
 - Nejvyšší správní soud: nssoud.cz
 - Vrchní a krajské soudy:
http://www.nsoud.cz/Judikaturans_new/judikatura_vks.nsf/webSpreadSearch
 - SDEU: curia.europa.eu
 - ESLP: <https://hudoc.echr.coe.int>; vybraná na justice.cz

Škála závaznosti judikatury

Nezávazné

Závazné

- Nižší instance
- Nižší označení důležitosti
- Není ve sbírce
- Rozhodnutí senátu

- Autoritativní závaznost
- Vyšší instance
- Vyšší označení důležitosti
- Je ve sbírce
- Rozhodnutí velkého senátu / Pléna
- Citovanost

Literatura

- Právní doktrína
- Velké množství textů
 - Často nekvalitní
 - Je třeba se v tom umět orientovat

Zdroje právních textů

- Komentáře a monografie
- Odborné časopisy
 - Právník, Obchodní právo, Správní právo, ČPVP, Revue pro právo a technologie, MUJLT
 - Indexace v databázích
- Právní informační systémy
- Internet a média
 - Závěrečné odborné práce
 - Blogy
 - Twitter
 - Popularizační weby
 - Noviny a televize

Škála argumentační přesvědčivosti literatury

Nezávazné

Závazné

- Popularizační texty
- Neznámý autor
- Nekvalitní texty

- Komentáře a monografie
- Odborné články
 - Indexované v DB
- Korektní užívání zdrojování
- Věhlasný odborník
- Faktická kvalita - Dobře vystavěný argument

RYCHLÁ ORIENTACE V DOKUMENTECH

Rychlá orientace v dokumentech - předpisy

- Vnitřní systematika
 - Dělení předpisu na části, hlavy, díly a oddíly
 - Systematické čtení
 - Úvodní ustanovení, závěrečná ustanovení, přechodná ustanovení, sankce, definice ...
 - § 666 NOZ: Má-li být uzavřen církevní sňatek, musí snoubenci nejprve předložit oddávajícímu osvědčení vydané matričním úřadem, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. Osvědčení musí obsahovat potvrzení o tom, že snoubenci splnili všechny požadavky stanovené zákonem pro uzavření manželství. Od vydání tohoto osvědčení do sňatečného obřadu nesmí uplynout více než šest měsíců.
 - § 656 NOZ: Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství (dále jen „snoubenci“), že spolu vstupují do manželství.
 - § 29 z. č. 121/2000 Sb.
 - Více viz Legislativní pravidla vlády (<https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>)

Rychlá orientace v dokumentech

Evropské předpisy

- Vnitřní systematika
 - Dělení předpisu na části, díly ...
 - Nejprve recitály
 - Značeny jako „(1), (2) ... (56)“
 - Až potom normativní text
 - Dělen na články

Rychlá orientace v dokumentech Soudní rozhodnutí

- Schéma soudního rozhodnutí:

Hlavička

(Uvedení relevantních předpisů)

Procesní historie

Replika – odůvodnění stran

Argumentace soudu

Patička

Hlavička

(Uvedení relevantních předpisů)

Procesní historie

Replika – odůvodnění stran

Argumentace soudu

Patička

ZPRACOVÁNÍ A SPRÁVA ZDROJŮ

Problém

- Příliš mnoho zdrojů, příliš mnoho informací
- Udržení kontroly nad tím, co jsme četli a co chceme dále zpracovávat (závěrečná práce, klient, vlastní vzdělávání)

Řešení

- Zotero, Mendeley, EndNote
 - Srovnání např. na <https://www.library.yorku.ca/web/research-learn/citations/zotero-vs-mendeley-comparison/> a na spoustě jiných míst
- Evernote
- Další možnosti
 - ZotFile (PDF mgmt pro Zotero)
- V Isu je citační styl PrF MU do Zotera a návod, jak jej nainstalovat

Problém II

- Soustředí se na ne-právní zdroje
- Shromažďovat a organizovat např. judikaturu není pomocí těchto nástrojů zcela jednoduché

ANOTACE

Anotace

- Shromáždění zdrojů – analýza zdrojů
- Zpracování zdrojů do podoby vlastních shrnutí.

Anotace II

- Schéma jako způsob analýzy
- (F)IRAC – (Facts), Issue, Rule, Application, Conclusion

INTERNÍ PŘEHLEDY JUDIKATURY

Judikatura ICT

- Repozitář ICT judikatury na <http://ictjudikatura.law.muni.cz/wiki>
- Wiki formát
- Rozdělení po tématech vztažených k právu ICT a po jednotlivých soudech
- „Expertně“ vybíraná a zpracovávaná rozhodnutí; jednotné schéma (nadpisy, struktura částí)
 - Skutkový stav, Průběh řízení, Otázka, Právní úprava, Aplikace právní úpravy na skutkový stav, Závěr

Judikatura práva životního prostředí

- <http://lexi.app.diteco.eu/>
- „Expertní“ zpracování
- Judikatura správních soudů
 - Vazba na předpisy, Právní věta Stručný skutkový stav vztahující se k právní větě, Stručné odůvodnění vztahující se k právní větě, Prejudikatura

Judikatura k náhradě újmy na zdraví

- <https://www.datanu.cz/>
- Databáze; anotace; kalkulačka

**OBSAH, LIMITY A MOŽNOSTI PRÁVNÍCH
INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ – OBECNÝ
ÚVOD
ZÁKLADNÍ POJMY, PRINCIPY A ÚROVNĚ
VYHLEDÁVÁNÍ**

FRUSTRAČNÍ KOMPOZICE

Co očekáváme?

- Po zadání odborným jazykem systém vybere ty nejdůležitější zdroje – tedy zdroje odpovídající Vašemu dotazu
 - Zohlední synonyma (auto vs. vozidlo)
 - Zohlední odlišné právní oblasti (dovolání vs. dovolání)
 - Zohlední změnu v předpisech (ustanovení SOZ vs. ustanovení NOZ)
- Zákonné zdroje pospojuje s jinými zdroji stejné tematiky
 - Judikatura
 - Literatura
- Zohlední časové řezy a zobrazí vždy jen zdroje související s konkrétním zněním předpisu
 - Časové řezy provázané na judikaturu
 - Časové řezy provázané na literaturu
- Zohlední překonaná rozhodnutí
 - Vývoj rozhodovací praxe
 - Překonání kvalifikovaným tělesem

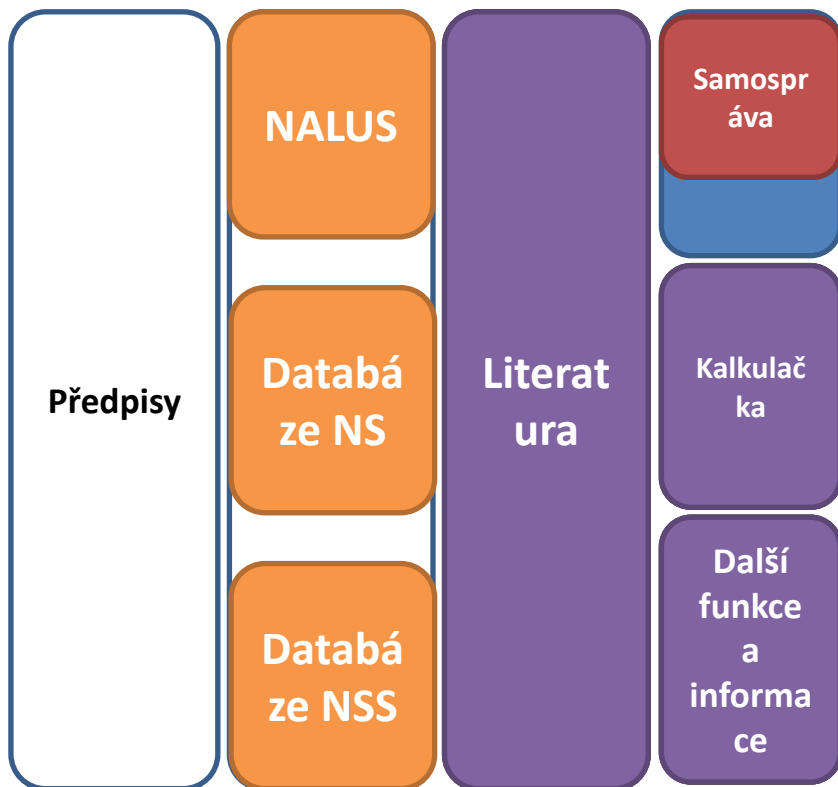
Co dostáváme?

- Několik dokumentových skladů, které umožňují skrze zadání podmínek vyhledávat a třídit výsledky
 - Jak se zeptat?
 - Dostávám **JEN** to, na co se zeptám + tvůrce mi to musí „dát“
- Propojení mezi jednotlivými dokumenty
 - Judikatura
 - Literatura

Realita

- Musíme poměrně přesně chápat, jak systém funguje, a co umožňuje.
- Teprve pak ho můžeme efektivně používat.
- Teprve pak můžeme vědět, nakolik se na něj lze spolehnout.
- Systémy jsou „hloupé“.

Obsah systémů

Funkce

Jsou mezi dokumenty naznačené souvislosti?

Jsou zaznačené souvislosti mezi částmi dokumentů?

Jsem schopný využít seznam výsledků pro nové vyhledávání?

Jak funguje fulltextové vyhledávání?

Umí systém skloňovat/časovat?

Jak mi systém řadí výsledky?

Může mi využití specializovaného vyhledávače nějak pomoci?

Můžu vyhledávat nad „segmenty“ textu?

POJMY, „ÚROVNĚ“ VYHLEDÁVÁNÍ

Základní pojmy

Data

Metadata

Metadatové obohacení

Vyhledávací maska

Kritérium (podmínka)

Vazby mezi dokumenty (souvislosti)

Fulltextové operátory

Booleovské operátory

Proximitní operátory

Seznam výsledků

Filtrace seznamu výsledků

Co vyhledáváte?

- „Vím, co hledám.“
 - Zákoník práce, potřebuji si najít aktuální znění.
- „Nevím, co hledám.“ (demoverze)
 - Vzpomínám si, že se řešila v této věci předběžná otázka podaná NSS k SDEU. Jak to dopadlo?
- „Nevím, co hledám.“ (plná verze)
 - Bod 0.
 - Řešil to někdo? Jak? Kde? Je tam rozhodovací praxe? Je to v komentáři?

Otázky před vyhledáváním

- Jak využít vztahy zaznačené mezi dokumenty k rešerši?
- Jak porovnat časová znění předpisů?
- Jak formulovat fulltextový dotaz?
- Jak modifikovat dotaz při malém/velkém množství výsledků?
- Zkuste popsat, co ještě by Vás zajímalo.

RŮZNÉ PROJEVY TÉHOŽ

Fulltext

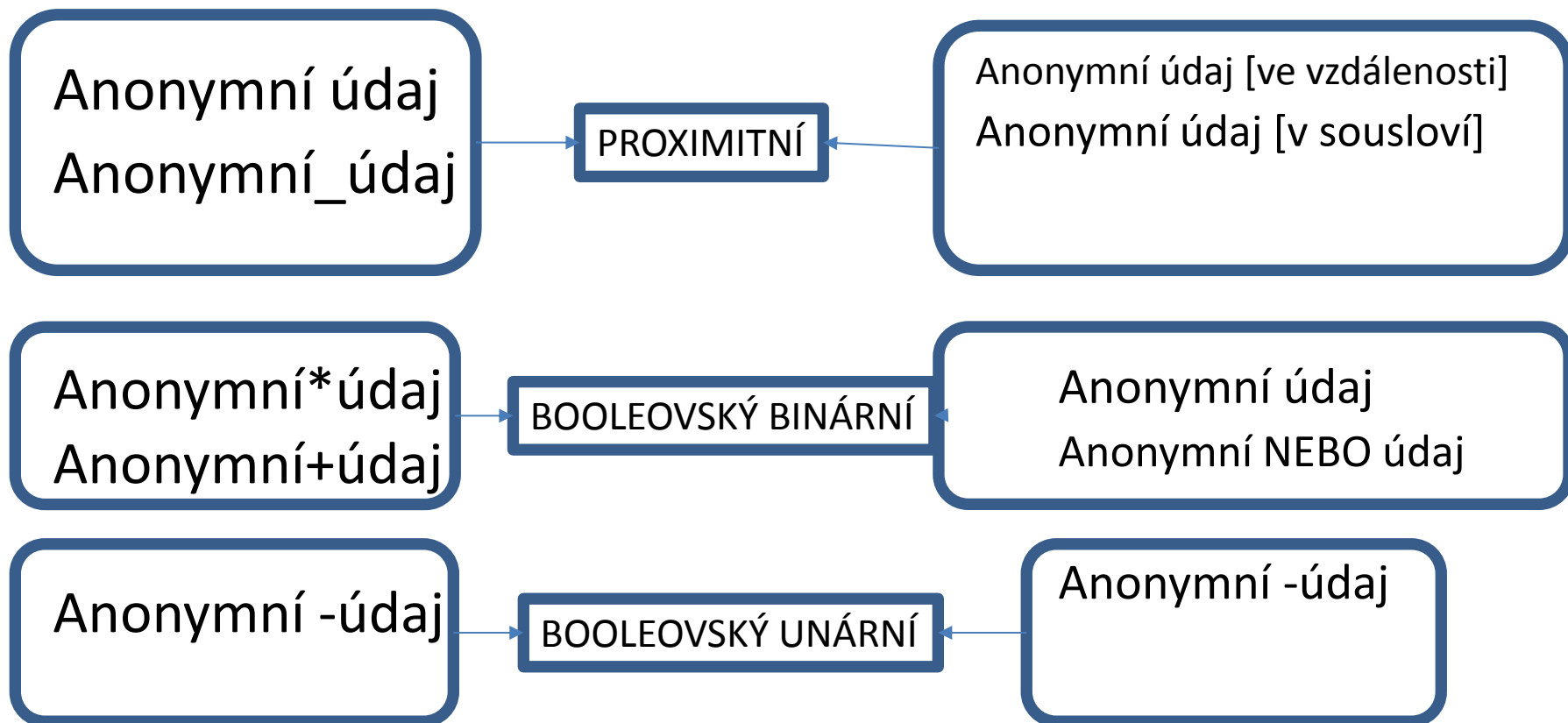
- *Slovo1 slovo2*
 - Jsem schopný ovlivnit, jak daleko od sebe slova mají být?
 - Jsem schopný ovlivnit, v jakém pořadí?
 - Jsem schopný ovlivnit, jestli jsou ve stejné větě?
 - Jsem schopný ovlivnit, jestli jsou ve stejném odstavci?
 - Jsem schopný některé slovo vyloučit?
 - Jsem schopen naznačit, že chci dokumenty alespoň s jedním tímto slovem?

Fulltext II

- *slovo1 slovo2*
 - ASPI: vyhledej dokument, který obsahuje obě slova, bez ohledu na pořadí, ve vzdálenosti x (0-9)
 - Beck-online: vyhledej dokument, který obsahuje obě slova, bez ohledu na pořadí i na vzdálenost
 - Codexis: vyhledej dokument, který obsahuje obě slova, bez ohledu na pořadí, ve vzdálenosti x (0-20)
 - NALUS: vyhledej dokument, který obsahuje obě slova, bez ohledu na vzdálenost a pořadí
 - NSS: vyhledej dokument, který obsahuje alespoň jedno z těchto slov
 - NS: vyhledej dokument, který obsahuje obě slova, bez ohledu na vzdálenost i pořadí

ASPI

Codexis

Univerzální schéma

- Všechny (komerční) systémy jsou vlastně stejné.

ORIENTACE V SYSTÉMECH

Zadání dotazu

- Kam.
- Co.
- Jak.
- „Pikošky“.

SHRNUTÍ

Právní informační systém...

- ... není expertním systémem – nedoporučuje, pouze prezentuje.
- ... nedokáže nahradit práci kvalitního soudce/asistenta.
- ... nedokáže nahradit podrobné čtení rozhodnutí.
- ... je povinnou výbavou v záplavě informací.
- ... Vám může pomoci rozhodnout, co číst a čím neztrácet čas.
- ... obsahuje z velké části totožné dokumenty – rozhoduje zvyk a osobní preference.